

การลดความชื้นในน้ำผึ้งชันโรง ที่ถูกรวบรวมไว้ในโหลแก้ว

ใช้ภาชนะที่ทนต่อการกัดกร่อนสามารถจัดการได้ โดยง่าย คือ การเปิดฝาของภาชนะไว้ให้ความชื้นค่อย ๆ ระเหยไปเองแต่บริเวณฝาภาชนะอาจจะคลุมด้วยผ้าขาวบาง เพื่อป้องกันสิ่งแปลกปลอมปนอื่น ๆ

ขั้นตอนการเก็บเกี่ยวพรอพอลิส (ชัน) จากชันโรง

1 เตรียมตะแกรงไม้ตาถี่ประมาณช่องละ 1 ตารางเซนติเมตร ความกว้างยาวเท่ากับรังด้านในของรังชันโรง

2 นำตะแกรงไม้วางด้านบนภายในกล่องรังชันโรงเมื่อชันโรงเห็นช่องว่างจะนำยางไม้มาแปะรอยร้าวให้มีชันพอก บริเวณตะแกรงไม้

3 เมื่อชันโรงเก็บชันได้พอสมควรประมาณ 15 -30 วัน เราจะเก็บชันจากตะแกรงไม้โดยใช้เหล็กงัดรังผึ้งชุบขี้ชันหรือพรอพอลิสออก

พรอพอลิส

4 การเก็บรักษาพรอพอลิสจากชันโรงควรห่อพลาสติกไว้ไม่ให้ถูกลมหรือใส่กล่องเก็บไว้ใช้สัปดาห์ต่อไป

- ที่ปรึกษา
 - นายเข้มแข็ง ยุติธรรมดำรง อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
 - นางอัญชลี สุจิตตานนท์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
 - นายรพีทัศน์ อุ่นจิตตพันธ์ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
 - นายครองศักดิ์ สงรักษา รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
 - นายฤกษ์ อุตตมะเวทิน รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร
 - นางอมรทิพย์ ภิรมย์บูรณ์ ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี
 - นายวีรศักดิ์ บุญเชิญ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

เรียบเรียง
กลุ่มส่งเสริมแมลงเศรษฐกิจ
สำนักส่งเสริมและจัดการสินค้าเกษตร

บรรณาธิการ
นางสาวพนิดา ธรรมสุรักษ์
ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
นายณัฐพิศิษฐ์ จารุงงค์
นักวิชาการเผยแพร่ปฏิบัติการ
กลุ่มพัฒนาสื่อส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ออกแบบ
นางสาวปทิตตา ปัญญาโชติ
นายช่างศิลป์ชำนาญงาน
กลุ่มศิลปกรรมส่งเสริมการเกษตร
สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี

จัดทำในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ : พ.ศ. 2566

การส่งเสริมเลี้ยงชันโรงสายพันธุ์ตัวใหญ่

ชันโรง เป็นแมลงผสมเกสรพืชที่มีบทบาทสำคัญที่ช่วยให้พืชผลทางการเกษตรได้รับการผสมเกสร ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ นอกจากการนำรังชันโรงมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตรแล้ว เกษตรกรยังสามารถสร้างรายได้เสริมจากการเลี้ยงชันโรง โดยการเก็บเกี่ยวน้ำผึ้ง ที่มีราคาแพงกว่าน้ำผึ้งจากผึ้งทั่วไป นอกจากนี้พรอพอริส มีส่วนประกอบของสาร antibiotic สามารถยับยั้งเชื้อราและแบคทีเรียได้ ชันโรงจึงกลายเป็นแมลงผสมเกสรที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ต้องการของเกษตรกร

ประเทศไทยพบชันโรง ประมาณ 40 ชนิด ซึ่งการกระจายตัวของชนิดชันโรงในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมพืชอาหาร และความสูงจากระดับน้ำทะเล ชันโรงสายพันธุ์ตัวใหญ่ที่นำมาเลี้ยงในกล่องดังนี้

ลักษณะปากทางเข้ารัง

(อ้างอิงจาก ดร.อัศเลข รัตนวรรณดี, 2563)

การจำแนกชนิดชันโรง สามารถดูจากลักษณะทางปากทางเข้ารังซึ่งมีเอกลักษณ์ แตกต่างกัน

ชันโรงอิตามา (Heterotrigona itama)

ปากทางเข้ารังมีลักษณะเป็นยางเหนียว ไม่แตกหักง่ายมีสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลเข้ม โดยพบการกระจายตัวในบริเวณภาคใต้

ชันโรงปากหมู (Geniotrigona thoracica)

ปากทางเข้ารัง มีลักษณะเป็นยางเหนียว ไม่แตกหักง่าย สีน้ำตาลเข้ม โดยพบการกระจายตัวในประเทศไทย บริเวณ ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้

ชันโรงปากแตงใหญ่ (Lepidotrigona terminata)

ปากทางเข้ารังมีลักษณะอ่อนนิ่ม เป็นยางเหนียว ไม่แตกหักง่าย ปลายท่อขยายใหญ่ คล้ายปากแตง สีของปากทางเข้ารังมีหลายสีค่อนข้างสว่าง สีขาวปนเหลือง หรือสีเหลืองปนน้ำตาล โดยพบการกระจายตัว ในประเทศไทย บริเวณ ภาคเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้

โครงสร้างภายในรัง

- 1 กลุ่มตักแด้
- 2 กลุ่มถ้วยน้ำผึ้งและเกสร
- 3 ตัวเต็มวัย
- 4 ชัน พรอพอริส

ขั้นตอนการเลี้ยงและการจัดการชันโรง

การเลือกทำกล่องเลี้ยงชันโรง ต้องหาง่าย ราคาไม่แพง ใช้ประโยชน์ได้ดี สะดวกในการปฏิบัติงาน รังมีขนาดตามชนิดของชันโรง และประชากรภายในรัง

การแยกขยายพันธุ์ชันโรง ภายในรังควรมีปริมาณตัวเต็มวัย ตัวอ่อนและดักแด้มากพอสมควร มีน้ำผึ้ง และเกสรเพียงพอ ควรหลีกเลี่ยงการแยกขยายรังในฤดูฝนหรือสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูง จะทำให้ภายในรัง เสี่ยงต่อการเกิดเชื้อรา

การวางรังชันโรง สถานที่ตั้งรังต้องไม่มีการฉีดพ่นสารเคมี อากาศไม่ร้อนจัด และหนาวจัด หลังคาควรมีวัสดุ คลุมกล่องรังผึ้งชันโรง และมีการตั้งรังเพื่อป้องกันศัตรู เช่น มด คางคก จิ้งจก จิ้งเหลน เป็นต้น บริเวณที่ตั้งมีอาหารเพียงพอ ทั้งน้ำหวานและเกสร ตลอดทั้งปี มีการตรวจเช็คสภาพภายในรังอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

การเก็บเกี่ยวผลผลิต

การเก็บน้ำผึ้งชันโรงที่มีถ้วยน้ำผึ้งขนาดใหญ่

(อ้างอิงจากวิริยะยา สมณฯ, 2565)

การเก็บน้ำผึ้งชันโรงตัวใหญ่เช่นพันธุ์อิตามา พันธุ์ปากหมู พันธุ์ปากแตง และพันธุ์ชนิดตัวใหญ่อื่น ๆ ควรเก็บเกี่ยวน้ำผึ้งด้วยเครื่องสูญญากาศ เนื่องจากถ้วยน้ำผึ้งชันโรงมีขนาดใหญ่สามารถใช้เครื่องดูดในการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยไม่ทำให้ถ้วยน้ำผึ้งเสียหาย และชันโรงไม่ต้องสร้างถ้วยน้ำผึ้งขึ้นมาใหม่ ทำให้สามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตน้ำผึ้งได้เร็วขึ้นประมาณ 3 - 6 เดือนต่อครั้ง

- 1) การเก็บน้ำผึ้งชันโรงต้องแต่งตัวให้มิดชิด และมีหมวกที่มีผ้าคลุมหน้า หรือเสื้อกันฝนแบบบาง ใส่ถุงมือ เพื่อป้องกันการกัดของชันโรง และการติดของชัน

- 2) ทำการเปิดกล่องรังผึ้งชันโรงที่มีน้ำหวาน และใช้ไม้ หรือแท่งเขี่ยสแตนเลสแบบปลายแหลม เขี่ยเพื่อเปิดปากถ้วยน้ำผึ้ง นำปลายสายยางจุ่มลงไปถ้วยน้ำผึ้งเปิดเครื่องเพื่อทำการดูดน้ำผึ้งไหลตามสายยางสู่ถ้วยตวง โดยเว้นถ้วยน้ำผึ้งไว้ประมาณ 20 เปอร์เซ็นต์ภายในรัง

- 3) กรองน้ำผึ้งด้วยตะแกรงละเอียดเพื่อนำสิ่งเจือปนออก และปล่อยน้ำผึ้งให้ไหลตามธรรมชาติ

- 4) ควรมีการทำความสะอาดอุปกรณ์การเก็บน้ำผึ้งอย่างสม่ำเสมอ